

Pavla Gruden
LJUBEZEN
POD
DŽAKARANDO

PREŠERNOVA DRUŽBA

Pavla Gruden

(roj. 1921) je slovenska pesnica, ki že več kot pol stoletja, od leta 1948, živi v Avstraliji, kamor jo je zanesla

zmeda ob koncu druge svetovne vojne. Svoje prve pesmi je objavila v petdesetih letih v avstralski slovenski versko-kulturni reviji *Misli*, potem pa iz osebnih razlogov ni objavljala polnih deset let. Ponovno je začela pisati v začetku 70. let, k temu pa so jo spodbujali tako dogodki v sami ožji slovenski skupnosti v Sydneyu, kjer živi, kakor tudi v domovini (problem znanih »jeder«), saj je bila nenehno na tekočem s kulturnim in političnim dogajanjem v Sloveniji. Bila je ena od treh urednikov izseljenskega časnika *Avstralski Slovenec*, ki ga je izdajalo Slovensko društvo Sydney. Bila je med soustanovitelji *Slovensko-avstralskega literarno-umetniškega krožka* (SALUK), ki je povezal večino avstralskih slovenskih književnih in likovnih ustvarjalcev ter navezal tudi plodne stike s književniki v domovini, sama pa je dala pobudo za ustanovitev trimesečne revije *Svobodni razgovori*, ki je bila namenjena predvsem objavam članov SALUKA, bila pa je tudi neke vrste avstralski odmev na dogodke v Sloveniji (revija je kljub velikim finančnim težavam izhajala do leta 2000). S pesmimi in prozo ter publicističnimi prispevki je sodelovala tudi v obeh *Zbornikih avstralskih Slovencev*

Pavla Gruden

LJUBEZEN

POD DŽAKARANDO

Pavla Gruden

1.1.2003

Triglebova

Drevoju florigenu
v spomin na
peserbo prijateljstva
od Parke

(Gundrova, svedca...)

Džakaranda (jacaranda) – subtropsko drevo ali grm, ki je priljubljena okrasna rastlina na vrtovih v toplejših delih Zemlje; pesnica jo je zasadila tudi pred svojim domom v Sydneyu in je njeno najljubše drevo.

V Avstraliji je po džakarandi najbolj znano mesto Grafton, NSW, kjer vsako pomlad, konec oktobra in začetek novembra, prirejajo 'džakarandine cvetlične festivale'. Iz Graftona je tudi posnetek na naslovni strani, ki ga je na avtoričino željo ljubeznivo posredoval dr. Bill Day, vodja tamkajšnjega turističnega urada.

7!

LJUBEZEN
POD
DŽAKARANDO

PREŠERNOVA DRUŽBA

Rojakom blage volje

Hej! Mimogrede sem
na Zemlji krog Sonca
na poti v Pesem ...

Kazalo

IZ UGAŠAJOČEGA ČASA	10
<i>Pismo v domovino</i>	11
<i>Predbožično hrepenenje</i>	12
<i>Bolečina</i>	13
<i>Tuje</i>	14
<i>Molk v ječi</i>	15
<i>V objemu tvojih ročic</i>	16
<i>Velikonočno domotožje</i>	17
<i>Svitanje</i>	18
<i>Temna misel</i>	19
<i>Še enkrat bi prišel</i>	20
<i>Želja</i>	21
<i>Človekoljub</i>	22
<i>Tihemu pesniku</i>	23
<i>Naša beseda</i>	24
<i>Solze za dom</i>	25
<i>Ptica z Roga</i>	27
<i>Podobe za turiste</i>	28
Z MOJIH POTI	30
<i>Z moje ceste</i>	31
<i>Sok rdečih vrtnic</i>	33
<i>Zdaj je čas</i>	35
<i>Bogovi</i>	37
<i>V mesnici</i>	39
<i>Amerika, Amerika</i>	40
<i>V Snežnih gorah</i>	42
OD POSTAJE DO POSTAJE	44
<i>Na podzemni postaji</i>	45
<i>Je kje izhod?</i>	46
<i>Res nič več nič ne de?</i>	48
<i>Vlak</i>	49
<i>Moj tovariš vlak</i>	50

POD LEVO PAPILO	52
<i>Dva boga</i>	53
<i>Intermezzo</i>	54
<i>Midva</i>	55
<i>Sama</i>	56
<i>Neki ljubezni</i>	57
<i>Zbogom, luna rossa</i>	58
<i>Ta hip</i>	59
<i>Pesem pepela</i>	60
SOCVETJE	62
<i>I -VII</i>	63-69
PORUMENELI LISTI	70
<i>Beračica - pesnica</i>	71
<i>Porumeneli listi</i>	72
<i>Ljubljanski Greti Garbo</i>	73
<i>V dar ljubezni</i>	74
<i>Po Njegovi podobi</i>	75
<i>Dokler je še kaj vesti</i>	76
<i>Pesnik</i>	77
<i>Po trudapolnem delu</i>	78
<i>Sonet brez haska</i>	79
JAGODE	80
<i>Jagoda</i>	81
<i>So še kje otroci?</i>	82
<i>Dober dan</i>	83
<i>Blagostanje</i>	84
<i>Odcveteli dež</i>	85
<i>Sladek plen</i>	86
<i>Tebi eno</i>	87
<i>Preden me odnesejo</i>	88
<i>Razodetje</i>	90

ZAGLEDANOST V JASNINO	92
<i>Razpetje</i>	93
<i>Moja lepa žalost</i>	94
<i>Njegov dotik</i>	95
<i>Svetloba</i>	96
<i>V živem pesku</i>	97
ŠUMENJE V ŠKOLJKI	100
<i>Sozvenenje</i>	101
<i>Pred odprtim oceanom</i>	102
<i>Če bi bil on morje</i>	103
<i>Moja majhnost</i>	104
<i>V zibeli rojstev</i>	105
<i>Na pladnju svetlobe</i>	106
<i>Pesem v školjki</i>	107
PIKRE IKRE	108
<i>1-6</i>	109-110
PESMI V VAZI	112-119
<i>1 Noč se že umika jutru, mlad dan je še dolg</i>	113
<i>2 Vse gre narobe: domovi v prahu na škafe</i>	113
<i>3 Letos me življenje ljubi bolj kot kdaj poprej</i> ...	114
<i>4 V mojih panoramah neločljiv drevesni par</i>	114
<i>5 Skoz mlečnato svetlobo cestne osvetljave</i>	115
<i>6 O, voda, životvorna sila Zemljekroga</i>	115
<i>7 Neznane lončarja vražji duh se šali</i>	116
<i>8 Krone sončnic na filmu mojega spomina</i>	116
<i>9 To minevanje noči ... to izžarevanje</i>	117
<i>10 Rahlo, rahlo ... dih-izdih ... duh mi vdihava stih</i>	117
<i>11 Tare, hudo me tare zastonjskost ljubezni</i>	118
<i>12 O, kako mi zna življenje segati v srce</i>	118
<i>13 Poleglo se mi je poletje indijansko</i>	119
<i>14 Blesk noči v črnino blata riše mrk sprevod</i>	119
BESEDA O PAVLI GRUDEN	120

IZ UGAŠAJOČEGA ČASA

V padcu utrinka
se vidim, ko minevam
kakor snežinka.

Pismo v domovino

*Z menoj je, ljuba mama,
kakor je med vojno bilo ...
Skoraj sama grem
po ozki brvi
preko jeznih vod.
Med dvema ognjema
me kljub vsemu
spremlja bel golob.
Tvoj vnuček me sprašuje,
kdaj te bo objel,
kdaj bo videl sneg,
a jaz sem zaskrbljena,
ker nam je mrak zagrnil
levi in desni breg.
Še srečen božič, mama,
bi rada ti voščila,
a vem, da tudi ti si sama
kakor tvoj otrok:
vsak dan z božičem v srcu
razprostrtih, toda praznih rok.
(1958)*

Predbožično hrepenenje

*Samo Ti veš, kako Te iščem
na južni strani Tvoje njive,
kjer ni božiča belega.*

*Tudi v meni ga več ni.
Krvavordeča znamenja
nad vrati naših rojstnih hiš
so mi ga vzela ...*

*Zdaj iščem Te v poletju, Dete,
ob gruljenju svobodnih grlic
v evkaliptnem gaju kraj potoka.*

*Tam divje cvetje se bohota,
ko bliža se spominski čas
na Tvoje rojstvo, srečonosni Sin!*

Bolečina

*Med vonj umirajočih jelš
prisonjenih ob zid
blagoslovljene rojstne hiše*

*bi rada skrila svoj obraz
in cvetje razorane duše
raztrosila v cestni prah
pred Tebe.*

*A kaj,
saj več ne nosijo Ti jelš na pot
in mene več ne bo pred tiste duri.*

*In tu?
Komu naj razodenem,
da je nekdo vzel zavetje
mojim žalostinkam,
da je zamrl ljub odmev ...*

Tuje

»Tuje, tuje, tuje!«
mi očitajo
v tečajih duri.

Ples zaves,
grozoten piš
in drsajoč korak,

kričeče vrane
na železnem krovu
razplamtevajo mi misel,

ki do srži kljuje.
Satanski krohot
vetrov v rumeni zimi
nad menoj piruje.

Molk v ječi
(1943–1944)

*Kot mrtvi
prazni pogledi v vlažen strop strme.
Kaplje polze po zidu.
Mučna tišina
globoko skrite misli izziva.
Bledi obrazi uporno molče,
le gladu nihče ne skriva.*

*Kdo ste, molčeča bitja?
Ste tu radi grešnega krvoprelitja?
Morda po krivici trpite?
Kaj če vohuni ste – judeži plačani,
spravljeni tukaj zaradi zaščite?*

*V jezi za hrbtom skrivam pest!
Čas sovražim,
ki brezčutno teče ...
Grlo mi stiska grenka zavest,
da le zato ta molk je strašen,
ker nas vse isti dvom peče ...*

V objemu tvojih ročic

*Če ne vidim zvezdic v očkih tvojih
in ne rožnih popkov v tvojih ličkih,
ti si moja skrb edina.*

*Ko spet v nasmehu
zableste se tvoji zobčki,
si najslajša moja bolečina.*

*Kot v povestici otroški
besedice ti žubore,
v objemu tvojih ročic
vse moje so želje,
moj sinek.*

*O, najdražji moj zaklad,
daj Bog, da vsak tvoj cvet
rodil bi le najboljši sad!*

*Ranilo te bo trnje,
ko sam boš prve rože bral ...
Takrat ne skrivaj v sebi bol gorja.
K meni pridi po uteho,
saj utrip si mojega srca.*

Velikonočno domotožje

*Ko spet začutiš, drobna lastovica,
da čas vrnitve kliče te domov,
pod star, že vegast, ljubljén, rodni krov,
svobodno krila dvigneš, srečna ptica.*

*Če mogla bi, kot ti bi poletela
z mladičkom svojim v rodni krajev čar,
da videl naših bi besed oltar
še preden tuja kal bo v njem vzcvetela.*

*A v meni ni zelenega vstajenja;
še sanje mi brezup bo razdrobil.
Le misli so mi še svobodnih kril,
v mejah vezi tostranskega življenja.*

Svitanje

*Na drugo stran oble osvetljene krogle
in zlate okraske noč tiho prinaša ...
Kraj speče soseske iz mrzle soteske
kolo se že mlinsko dremavo oglašā.*

*V meglene tančice plahutajo ptice,
orošena praprot se k tlom pripogiba,
kozolce sanjave in tihe dobrave
pozdravlja že zora izza vzhodnega hriba.*

*Skrbnó se zavile, čez polje krenile
v somrak so jutranji pobožne ženice.
Okrog domačije v meglo se dim vije,
pri fari oznanja že zvon jutranjice.*

*A jaz sred tujine objem domovine
pričaram si vklenjena južno od ravnika.
Nabiram narcise ... ah, že dani se,
a mene nikamor, nikamor ne mika.*

Temna misel

*Še ravnokar je na drevesu visel
namesto lista vsakega – zlatnik ...
Iz mene pa prišla je temna misel,
predme postavila težak mejnik.*

*Zasenčila je evkalipta krošnjo,
sto sonc je ne bi pozlatilo zdaj.
Mejnik je zdrobil mojo zadnjo prošnjo,
izbrisana je zame pot nazaj.*

*Izseljenka, osamljena, šibka in tujka
primorana v tavanje brez vsake smeri ...
Nad tokom svojim vrba sem žalujka:
na gaj oddaljen misel me boli ...*

Če še enkrat bi prišel

*Mrtve so bile že
moje oči
misleč,
da si pozabil
name,*

*ko ti
sinoči si postal
nad mojim labirintom
in dolgo, tožno
zrl vame.*

*In moja misel
je šla za teboj,
preko tvojih polj
in jokala ...
Tako sam si,*

*Duh-Bog,
da mi je tvoja žalost
solze dala
in up,*

*da vsi
za teboj bi šli
na dotik
tvojih rok,*

*če še enkrat
bi prišel
na naše poti
kot Človek-Bog.*

Želja

*Bo kdaj moja pesem
kot s srečnim koncem pravljica
v očeh nedolžnih zablestela?*

*Bo kdaj moja pesem
kot Noetova grlica
veselo z barke poletela?*

*Ah, če bi moja pesem
k nebesom kakor mavrica
iz mojega prahu se vzpela ...*

Človekoljub

*Vsem bi rad uresničil sanje.
Na dlani dušo nosi.*

*Razdaja se.
Za sebe ne,*

*za sotrpina prosi.
Obilico kamenja žanje.*

Tihemu pesniku

*Umolknil si, poet, kot da že Navje
v nemiru tvojega srca kraljuje,
navidezni te mir kot jastreb kljuje,
srce ti pevskega načjenja zdravje.*

*Saj ni krasilo te peresje pavje,
ne lažne niso te zdrobile struje,
zapoj pogumno v revnost zemlje tuje,
naj dvigne te v spoznanju zmagoslavje.*

*Posvari roj, ki veter ga obrača,
in slepe mlačneže malikom zveste,
ker čas pravično vsakomur poplača.*

*Ne molči kakor vrnjene neveste
na staromodnem jugu; spev berača
veselega daj nam, sodrugom s ceste ...*

Naša beseda

*Zvok božanskega izvora,
dvorezen meč pravičnosti,
človeškega srca zrcalo,
ljubezni strelica,
pečat na laži
in kažipot človeku
je beseda, najbolj mila –
rodna.*

*Slovenske duše iskra
beseda naša, plodna,
podžigala je puntarjem
pod noč kresove.
Bila je tudi iverje,
ko nam zadala je grobove
in sramotna dela
na tujčevo povelje.*

*Vendar lepota njene žalosti
nikogar ne zatira;
mati naše zgodovine je
in plod ljubezni, ki
k prerojenju kliče
ter prostor srečnih išče:
cvet iz svetega grobišča
slovenskih velikanov.*

Solze za dom

*Morje solzá sem,
kot oblak, ki veter čaka,
čuvala za dom.*

*Po štirih desetletjih
koketiranja s tujino*

*ljubezni plima
v svoji zahtevi
me dvigne nad strah*

*pred Apokalipso,
da vsaj enkrat še
se naužijem
rodne govorice.*

*Spomin v nosnicah
po poletu
me, neučakano, zapelje*

*v zelen objem
nekoč
sovražnih tal.*

*»Die Tannenbäume!«
v tihem hladu,
kot prsa do prsi,
senca do sence.*

*Nad njimi rast
mogočno priča:
za vsako smrt rojstvo,
za vsako rojstvo smrt.*

*Sredi mehke steze
me ustavi groza:
posekana navzkriž
leže tri mlada,
zdrava debla.*

»O, Mother Earth!«

*Iztekati se je začelo
mi morje solzá.
(Stuttgart, 1984)*

Ptica z Roga

*V Kočevskem Rogu,
kjer poletje ne ogreje
z jesenjo stlanih stez,
sneženi šali tiho,
kot onemogla žalost,
na spomlad spolze z dreves ...*

*Kjer molk gorskih očakov
zre v razdejanje cerkva in gradov
in plodnega življenja
naše zapostavljane dežele,
tam naša kri, blazno prelita,
svoje razkropljene
orle in sokole
k spravi kliče.*

*Od Valjhuna do Kajuha,
od Črtomira do Balantiča,
slovenske tisočletne reve
kelih prenapolnjen,
razkrit je
- z božjim prstom -
pod Kočevskim Rogom ...*

*Ne obtožujmo se več,
bratje, sestre!
Iz očiščevalnih ognjev
na obeh bregovih našega rodu
je vstal in dvignil svoja krila
- čez vse celine naš -*

*slovenski feniks!
(1985)*

Podobe za turiste

*škrbinasto v nebo
štrle stiskalnice
razcefranih cunj
ptičev s prirezanimi krili
v babilonskih gajbah
(sanje lepo stanovanje)
nihče sam ne poje*

*promenadnih martinčkov ni
mladi kavarniški levi
stekleno buljijo
v nevidne
žabe pajke in podgane
za prekrižanimi računi
kričačev besede pljujejo
debelih češenj si žele
stari hrustavci boljših dni*

*vsakdanji kruh se ziblje
v oguljenih plastičnih vrečkah
indije koromandije
tolste srake
drhte pred tehtnico
(če pa ne bo zelene trave
ko me več ne bo nič ne stri)*

*zori zori jutrišnje
vprašanje včerajšnjega
počasi na hitro
se daleč ne pride*

dobri znanci mimogrede
se pomenljivo spogledujejo
(prebirajo papirnate prepire)
suhi mencajo v vrsti
za dolgo pričakovano
popravljanje dežnikov
pijani gorgon opoldne
si ga otresa v lužo
turisti se križajo
japonski delegati
klik klik s fotoaparati

spomin na raj
čist zrak
če ujameš čas
za beg v gore

na vetru balansirajo
golobi ne vejo da je svet
v gordijskem vozlu
napetih vrvi
(Ljubljana, 1984)

Z MOJIH POTI

O, kako ubog
je proti polni luni
vsak človeški krog ...

Z moje ceste

*Kitaro**

*s Svileno cesto IV
na žalost mojih knjig
v razgibani domačnosti
spremlja južno hemisfero
v krogu k srečanju z nočjo*

Saint Paulia

*afriških vijolic
krasotica presajena
v krutost tujega neba
za žaluzijo v predvečerju
odžeja hrepenenje po cvetovih*

Monet

*uročen z dramo
luči v lokvanjih
na vodi v ponatisu
izginja v jezeru polmraka
kradoma naraščajočega kroginkrog*

Sepia

*zamrzlih
pogledov v sanjarije
prednikov okornih drž
na oguljenih fotografijah
v skladju s plazenjem mraka po stenah*

* Kitaro – sodobni japonski skladatelj.
Svilena pot je njegova čudovita kompozicija
za televizijsko oddajo pod tem naslovom,
ki pripoveduje o popotovanju od Kitajske
do Rima.

*Južni križ
na prsih noči
v pradavni svetlobi
nad našo ugašajočo dobo
kliče vladarico mojih nagnjenj
k ponočevanju pod opalescenca Rimske ceste
(1989)*

Sok rdečih vrtnic
 (ob državljanski vojni v Libanonu, 1989)

*Libanon beli**
 kot kosti mrtvecev
 z odtenki apnenca
 zaznamovana dežela
 v visoki pesmi ljubezni

kakor so padale
tvoje cedre za tempelj Salomonov
tako danes tvoja kri brez sten
iztreblja svoje lastno ljudstvo

Jahve Jezus Alah
en sam bog ti obrača hrbet
na tvojih tleh počiva Satan

s pošastnih škrbin
uničenega izvotljenega mesta
groteskno binglja prek TV
razstava ustavljenega časa

sestre ljubice in porodnice žalosti
v Bejrutu na kolenih
objemajo vizije v mrtvem semenju
kaotičnega Libanona

biznis motenj ne pozna

* do te oznake je verjetno prišlo zaradi belih pečin v Libanonu in pozimi s snegom prekritih gorskih vrhov (Aid to Bible understanding, str. 1051).

*v opoldanski tišini
pred menoj na pladnju
s podobo slovenskega para pod rdečo marelo
smokve dateljni in steklenica*

*v njej kot kri žari
za (poštene) vdove in device
snubitveni napitek*

*osladen sok rdečih vrtničnih lističev
sred vojne stiske iztisnjen za izvoz*

z ljubeznijo iz Libanona

*Zdaj je čas
(ob dogodkih na Tiananmen Square, 1989)*

*Zdaj je čas obračunavanj
večnih zakonov narave
z njenimi skrunilci,
čas, ki človeštvu kaže
togatni srd nasilnežev
nad upravičenimi upori.
In čas za odstranitev
stremuških zvodljivcev
brezglavih mas.*

*Zdaj je čas, ki dokazuje
brezdušnost birokratov
do temeljnih pravic človeštva,
čas nezakonnosti,
ki načrtno raznaroduje
narodne manjšine.
In čas, ki javno slači
brezsramne varuhe laži
do gole resnice.*

*Zdaj je čas, ki terja padec
zaslužnjevalnih vlad in
političnih malikov,
čas, ki vsepovsod odpira oči.
Ljudstvo ne zaupa 'ljudskim'
protiljudsko šolanim armadam.
In skrajni čas za modre
gospodarje, delavce in zvezde
namesto zajedavcev.*

*Zdaj je čas, ki tehta
naš ogrožan duh in
kitajsko žrtveno pomlad,
čas, ki nemudoma zahteva*

*budnice svobodnih pesnikov
na vseh meridianih.
In čas, ko so razdalje sekunde:
TV kaže živo resnico kitajske KP –
protiljudsko avtokracijo.*

*Zdaj je čas, da sprevidimo, kam nas
vodijo vizije brez duhovne spirale:
v ceneno zvrst materialnih vrednot!
Zdaj ves svet strmi v kitajsko LA,
ki s tanki gazi nedolžna trupla
mladih Kitajcev v ljudsko drozgo!
In zdaj je čas, ko se z gnevom piše
A.D. 1989, 4. junij, krvava nedelja,
Peking – vsem proletarcem v opomin.*

Bogovi

*Zastrte luči
božajoča glasba
damastni prti
zastori iz brokata
srebrnina kristalnina
zlikanost olikanost
zaklenjena vrata*

*po dva in dva
eksotični ptiči
ribe v zlatih srajčkah
žabe raki
želve pajki
kandirane vijolice
mango mirta mana
tango*

*separé brez špranj
vroči prtički
plemenita vina
de luxe šampanjec
arhivsko žganje
tehtanje
mahinacije špekulacije
pajaci : gracije
transakcije
kraljevske napitnice
limuzine*

*a tam nekje
na aridnih tleh
temnega kontinenta
gostuje Smrt, piruje,
si srp oblizuje:
pada pada
kakor muhe pada
človeška lačna kostenina ...*

*Gospod!
Mar črni nismo tvoji?
Tvoje hčere in sinovi?
Mar ne upravljaš
Ti z oblaki in vetrovi?
Ne veš,
da tam nekje
na belih kontinentih,
kjer se s Teboj igrajo,
uživajo bogovi?*

V mesnici

stene
kljuke
panj in roke

ob cesti

- TV prikazuje vesti -
leži neka v Nikaragui
razmesarjena glava
obraz zakrivajo
blatni lasje

v bližini

rušijo

življenje tanki in mitraljezi
bitje podobno ženski
z žaljivko kliče Boga
grabi se za prsi
koščke svojega (menda)
moža kot brez glave išče

na spodnjem robu

malega ekrana

fino! črka za črko

nabiraš srhljivko

nogometnega rezultata

na hišnem pragu fantek
kot oguljen škrat na vrtu
stekleno v nič strmi
gumi žveči - nad njim Jezus
na križu v prahu kar tako
z vencem papirnatih rož
pisan kot Reaganova vest v

i

s

i

v panj udari sekira
zreli smo za klanje
(1983)

Amerika, Amerika

*lastnica vseh pravic,
nikoli ničesar kriva ...
V posesti moči proti môči
ateističnega Kremlja,
si ti, krščenska lažniva,
varljiva strežnica sveta!*

*O, ti premetena pomočnica
narodov v zadrgah
oštevilčenega – da! – boga!
Za vsakim tvojim posojilom
in preračunanim darilom
se kotita ošabnost in pohlep.*

*Uspešnica! Reklamna
maska ti je padla
na tvoj mešetarski ugled.
Tvoj sintetični raj
na grbi človeštva
se razpreda v vice
Über alles!*

*O, ti hinavska mojstrica!
S poklonom esesovskim skeletom
hollywoodski kravar
odjemlje grehe kacetov!
Sonce bi zasenčil orel tvoj,
obupno zapičen v rep sveta.*

*Amerika, Amerika!
Odljudena dežela
dvonožnih hrtov in krtov!
Tvojih zvezd krušna peč
se maje pod gnevom Boga!*

*Krščenka! Umazana perica možganov
širom krvavečega planeta!
S celuloidnim trupom
si preimenovala Boga v – Silo!
Prestavila si ga na svojo desno stran
in sama svoj števec postala ...
Exit Eldorado.
Na tehtnico postavi svoja čista dela!
(Sydney, 1985)*

*Iz Snežnih gora**

*Tisočkrat misel prijazna me pelje
v alpe avstralske
k fantom zastavnim, mojim rojakom,
ki črpajo sile prastarim orjakom.*

*Vem, da srce vam tisočkrat plaka;
težka in grenka vaša je tlaka.
Pusto kamenje, mrtvi gozdovi,
osamljena srca, navrtani rovi.*

*Želja za domom, ognjiščem in srečo
v noči razjeda vam dušo bedečo ...
(1958)*

** Gornja pesem je bila tiskana na spominskem priznanju veteranom Snowy Mountains Scheme in pionirjem avstralske multikulture ob 50-letnici tega velikega avstralskega gradbenega projekta, pri katerem je bilo zaposlenih tudi veliko slovenskih priseljencev (Sydney, 18. 7. 1999).*

OD POSTAJE
DO POSTAJE

V črno luknjo – klet
vesoljsko – se pelje naš
pritlični planet.

Na podzemni postaji

*Nad razritim srcem Sydneya
s čez noč nastalimi škrbinami
za valovanjem jute in valute*

*sonce z ruto iz večernih nians
staro mestno hišo uporno lepotico
in patricijo med stolpnicami
ogrinja in poljublja na oči*

*pod njo
globoko doli
v črnem dnu
kamnitega
trebuha
v urbanizaciji na skrajnem robu
kontinenta neobljudenih širjav
z globinami in žilami za tisočletja
dela ki pod siti in rešeti politeistov
čaka na spreminjanje v kruh*

*denizeni z vseh cestá planeta
ugibamo kje smo zares doma*

*na videz vdani v red voznega nereda
kot tigri čakamo na vlak
do skrajnosti nabit z nabitim molkom*

*če nanj se zruši vlak nad nami
in za seboj potegne kar nad njim
posluje mahinira in po nebu sega*

nas bo pobral žerjav

Je kje izhod?

*Umeten dan, obdan
z nasilnostjo tunelov,
s sivino jekla in pomisli
v prepletanju z neizogibnostjo
bobnenja elektronskih udavov
ko požirajo in bruhajo
stresu izpostavljene ljudi.*

*Podzemeljska postaja
Wynyard. Lahko bi bil New York,
lahko prihodnji svet –
je že kje rezerviran
nadomestek za podzemlje?
Pod kupolami na temni strani Lune?*

*Dvigajte v nebo sestavne dele
za laboratorije in stražnice
vesoljskih kolonij za skote,
klone in čustvene robote –
če hočete Boga, na sonce
se povzpnite, Sizifi krilati!*

*Vi, ki niste pod oblastjo v lasti
Britanije in Združenih držav
Amerike, sestava oboroženih sil,
ki pri poskusih s formulo
nevidnosti za svoje bojne ladje
ni štela lastnih živih niti mrtvih
in znorelih (o tem zgodovina še molči),*

*lovci na zaklade potopljenih ladij,
rezervirajte si Atlantido!*

*Mi, zavzeti z drobnimi rečmi,
kot so tekoči traki in računi,
očala, ključi, pralni praški in
zadrge, dializa, aids in birokrati
– in kaj bo z našimi otroki –
bomo šli pod kamnat lego.*

Res nič več nič ne de?

*Zapisal se je vame
do bolečine, sreče in skrbi.
Več kot dve leti, ob petkih,
je ustavljal mi korak
v kamnitem podzemlju,
kjer nas iztresa vlak,
z bogve čim obremenjene,
v velemestno nečlovečnost.*

*V neutешljivi strasti trd
in skrčen v živ vprašaj,
privit k stekleni ljubici,
se je sesedal, pod ponjavo
iz lastnih, nezadržanih vonjav,
v kup zavrženih spominov,
kjer je, morda nikoli zdrav,
morda nikoli ljubljen, strt obstal.*

*Naselil se mi je v oči
brez druga, vraščal se je vame
s svojim lužastim zavetjem zraščem,
kot da ni bil otrok, kakor da ni
pod štrenami njegovih sivih las
obličja, kot da ga je zgubil,
kot da je stvar in ne človeško bitje,
ki z njim nekdo svojo srečo meri.*

*Le kje je zdaj njegova staja?
Postaja je dobila nov obraz, a
v meni še odmeva izšolani naglas
elegantnega gospoda, ki je bral
mi skrb v očeh in blago rekel:
»Saj nič ne de. Čas ga je dal in
vzel ga bo, kot nas.« Je res, da
nič več na svetu nič ne de?*

Vlak

Vlak je plemenita reč
vsí smo mu enako všeč

vanj stlačeni kakor sardine
nas vsaka domišljavost mine

vlak zamelje vlak odpelje
z zeljem tujim tuje zelje

vlak je res dobra reč
prav nič mu ni nevšeč

prenočuje cipe dobermane
nebodijih treba narkomane

trpi vse rase klase zaletave ptičke
zmeneta tečne babe in skriva čričke

vlak potrebno zlo je prava vragolija
s potniki in voznim redom šale zbija

čim smo se premaknili že spet obstane
nato pa mimo napovedane postaje plane

vmes čez rame bereš čistiš nohte pišeš
poslušáš čvekarije in karikature rišeš

vlak je vzor demokracije na kolesih
prvizadnji zadnjiprvi kot v nebesih.

Moj tovariš vlak

*Enkratna, nepovratna
uspešnica železničarja,*

*praktična, a ne preveč
potratna, sem ostala*

*zvesta vlaku, mojemu
observatoriju in budoarju,*

*ki me, v tovarišiji, prevaža –
tu prosim za pozornost –*

*od od do do – od do do od
na državno odgovornost.*

POD LEVO PAPILO

V noč se dviga kres
kot piramidast vrvež
v ognjih sle teles.

Dva boga

*Od tod do večnosti sva se ljubila,
za naju prazen nič je bil ves svet.
Vzplamtela sva, rodila in zgorela
v toku sedmih nepopisnih let
in dvajset same mrzle ure štela.*

*Ni bliska, ki razpolovil bi noč,
oblaka ni, ki sonce bi zasenčil,
ni morja, ki bi se v puščavo zlilo,
orkana ni, ki zvezde v prah bi zmlel,
ne zla, ki Zemljo bi ugonobilo ...*

*Je ni moči, ki naju bi ločila,
prisegala sva si, uživaje méd
ljubezni dveh bogov v zasebnem rajju,
ki ga hip je strdil v večni led ...
Ostaja pesem ta v spomin na naju.*

Intermezzo

*Ti nebo – jaz morje,
ti drevo – jaz livada,
ti pastir – jaz tvoja svirel.*

*Najine misli – najine besede,
kite čiste lepote
vzporednici na dlani.*

*Ti roža – jaz čebela,
ti sonce – jaz sončnica,
ti zenit – jaz zaton,*

ti sled si mojih dobrih dni.

Midva

*Vedno
nekdo koga išče,
nekdo koga sreča,
srečo najde malokdo. Midva*

*po sili sveta nezdružljiva,
narazen po volji krvi,*

*sva skupaj po naravi.
Naravnana k srečelovu pod peresom,
zaznamovana za trpljenje,
v življenju v dvoje sama, izigrana*

*se srečujeva na tej čistini.
Tu z neizgovorljivim se obdarjava.
Tu umirava in vstajava z besedo.*

*Src se tu dotikava.
On raste,*

*jaz se krčim
za šivankino uho.*

Sama

*Belo gruljenje
v zelenih stolpih
mlečno valovanje
mi prikliče
v grudi.*

*Konice ovdovelih dlani
se mi razpno in sklenejo
visoko v pramenasto čašo
molitve v daritvi
prepovedanih sanj.*

*Skozi zavesse
bujenje deževnega jutra
mi hladi ramena.*

*Žeja
vklenjena v ponos
se mi vpleta v razpletenost
moje sive kite.*

*Sežem
po čistem
slapovju
ljubezni
v listih
poezije.*

Neki ljubezni

*Edina, zanesljiva rama
za moja nevesčča ramena
brez varnega objema,
obraz za moje ustnice
brez ustnic zame,
naročje brez predsodkov
za moje nosečnosti
z domačo besedo,
pivnik, skalni moj
pivnik za kaplje žalosti,
ki pri ljudeh jim ni utehe,
uho prsti, ki me bo vzela;
čas te je izklesal zame!*

*Pod evkaliptovo krošnjo,
samoten na obrežju usahle reke
si me v trepetanju čipkastih senc
sprejemal takšno, kot sem.*

*Ljubila sem te, tuji kamen,
poljubljala tvoj vraščen molk,
ti ljubezenske besede šepetala
v borbi z nevdržnostjo zablode,
ki sem jo komaj,
komaj, preživela.*

Zbogom, luna rossa

*Romarka iz Novega sveta
na predpotopnih tleh
pod krutim nebom*

*v objemu domače grude,
zdaj, pred svojim zatonom,
brez pravice do sreče domà,*

*drhtečega srca molčé
ihtim v zeleno poezijo
na odprti dlani*

*blagega Prekmurja
v poletni sproščenosti rasti,
odete v beli vonj akacij*

*in omamljivost senožeti.
Pozno, vse prepozno za sivo
vdovo prebujenega srca.*

*O, luna rossa, sonce
moje enkratne noči
za večno vklenjene*

*v spomin na neizpete dni
v sladkogrenkem valovanju
krvi goričke prsti ...*

*Zbogom, zbogom, luna rossa,
zbogom zapozneli sen
ljubezni.*

*Bleda, hladna, tožno
boš sijala na moj hrib
pod Južnim križem.*

Ta hip

*obiskovanje ljubezni
zanaša me
ta hip*

*ta hip
vidim bolečino njene poezije
jezi jo zakrknjenost človeka
ta hip
teče, teče
njena nežnost*

*sol sveta
kaplja
v ta hip*

Pesem pepela

*Pepeli me noč
pepeli me dan
pepeli me plamen krvi*

*pepelijo me pretresljivosti
pogrebnega planeta –
pa še moram živeti*

*Pantomima plašne ptice
med parfumi
pred portalom v paradiž
pianissimo
prehaja v
passionato
papirnatih perutnic*

*pa še ne morem umreti
pa še nočem umreti
pa še ne smem umreti*

*Premagati moram
plimo pod levo papilo*

*Peti moram
ptica trnovka
peti svoj canto doloroso*

*Približujem se
poslednjemu slovesu*

SOCVETJE

Bog v nas človečnost.
Meso, kri, kost – živana.
Jaz – samovšečnost.

I

Na vekah svinec.
V meni beg mladostnih sanj –
vzhib podzavesti.

Bitje me vnema.
Prah na dlani življenja
uglašujem čute.

Tipajoč navzven
razpoznam odsotnost ptic.
V sluhu panika.

Svedram v tišino ...
Vsidram se v monotonost –
kontinent brni!

Odzvonilo je.
Jutro brez ptičje pesmi –
počen zvon sveta.

Homo sapiens?
V lastnem domu vandali,
strup v pljučih Zemlje!

Zora? Bled pojav.
Rosa ni, kot je bila!
Čebela pazi.

Svit mi tipa vid.
Budno je tretje uho!
Z menoj šesti čut.

II

*V senci teh prstov,
iz te skrčene dlani
mi vznika praznik.*

*Planer kozmosa!
Ta pest pepela vidi
Napovedano.*

*Praogenj – Praluč –
Pražlica razpršuje
eliksir Duha ...*

*Nevesti Zemlji,
odeti v zlatosinje,
Ženin napija!*

*Lumen v zenitu.
Moja krotkost narašča
v medenost dneva.*

*Vid mi miluje
iz cvetja Zagledani
v prostor in vame.*

*Svetost življenja
lušči to pozno zrnje
gline in duha.*

*Bukev in palma,
sama ob svoji reki
v Tebi, Duh, stojim.*

III

*Ta sivi čebelnjak ...
Kot da je v meni nektar –
medica v grlu.*

*Krilata duša
tu – tam. Dvoje gnezd imaš,
hej, slovenska hči!*

*Naše lipе list,
v dolgi zlati jeseni
sončne dni živiš.*

*Rod naš, naša kri,
na vseh kontinentih si –
sla lastovičja!*

*Na vseh celinah
naš um in naše roke.
Naš elan – Pogum!*

*Slovenski narod:
maloštevilen rod
visoke kulture.*

*V rodno prst se vsej,
Slovenec, da tebi bo
rodnina molzna.*

*Jaz? Če dar imam,
naj na teh jasah zraste
tebi v dolg spomin.*

IV

Tvoj klic ... Ljubim te ...
 Čutim te ... Čez vsa morja –
 dom moje sreče.

V kosteh te imam,
 slovenska prst, moj hram in
 stolp. Jaz tvoj bršljan ...

Enkrat še, samo
 enkrat še v vonj tvojih trav,
 da mi je dano ...

Začarana skrinja
 moje lepe žalosti
 in njena žara.

Gledam v tvoj zaton –
 in bolj ko izgorevam,
 bolj zate gorim.

Ta sveti ogenj!
 Ves svet moj, a ves svet tuj,
 brez pesmi zate.

Radost v tej roki ...
 Ples rodnega jezika –
 ta luč besede!

Si res ljubezen?
 Jaz tvoj plamen, ti moj žar?
 O, domovina ...

V

O, Plavi planet!
Makroskladišče smrti –
pomnik hubrisa.

Razsvetljenec ... Slep!
Drzno nagnil je svoj vrč,
zvrhal ga, izpil.

Joj! Hirošima ...
Nagasaki ... Instant čaj.
Zločinska zmaga.

Jama do jame ...
Vse zemlja da, vse vzame –
genocid zija.

Volkostečina!
Homicidomanija.
Huronske kletve.

Piromanija.
Babilonske norije.
Leteči teror.

Demoniade.
Sodoma in Gomora.
Hipoplazija.

Incest – hipantrop –
humunkulus prihaja –
vivant sequentes!

VI

*Človek je števec.
S prstom na bilu konča,
na prste začne.*

*Vesoljske tire,
morske globine meri –
sešteje sebe?*

*Kdo vse je v meni?
Kaj vse sem – kaj vse še bom!
Vendar en sam jaz.*

*Z lučjo ljubezni
v sebi – pa se iskati?
Dati se, dati!*

*Dati brez štetja,
brez merjenja sprejeti –
vzeti nikoli.*

*Človek je števec.
Preštevata tuje zmote –
svojih grehov ne.*

*Svoje z velikim
številom pomnožuje,
z majhnim, ko deli.*

*Tesarji križev,
Zemljina metastaza –
ušteli smo se.*

VII

*Biti, še in še!
Doživljati z vso dušo
v drami življenja.*

*Prebedeti noč
za jutranji ritual
cveta s čebelo.*

*Okusiti blesk
rose na pajčevini
v zardelem svitu.*

*Gozd prežvižgati
operjenim piščalkam
v igrivi pozdrav.*

*V naročju morja
spočiti si ljubezen
nedotakljivo.*

*Kozmos razpresti
v nabiranje kosmičev
za poezijo.*

*Postati človek –
pošten po lastni volji.
Biti sol Zemlje.*

*Krotko, kot ovca,
v sprejetju zadnje peze
leči pred Skrivnost.*

PORUMENELI LISTI

Mlin moje vede:
srce, grlo in glava
v luči Besede.

Beračica – pesnica

*Ko pred menoj se razprostre tančica,
ki v noč jo tke spomin mi iz trenutkov
v senci mojih srečanj in dejanj,*

*razvalovim se vsa do dna globine
v ožinah presajenega življenja
v borbi za obstoj na tujih tleh,*

*kjer rada žuborela bi kot pesem,
ki iz studenca v grudih domovine
jo zajema pesnik sebi zvest.*

*Jaz pa se z niči praznimi ukvarjam
in z voljo ljudstva upam proti upu.
Svet povedla jaz bi rada v mir.*

*In vedno kot norica slepa brskam
po materinščini že na podstrešju
uma, ki podjarmlja ga tuj duh.*

*Med skoraj mrtvimi besede naše
v zakladu obubožanem na tujem
prosim že, da me ne zapuste.*

*Če pa usmilijo se me besede,
ki spremljajo me zunaj domovine
trideset že let in nekaj več,*

*umakne se jim moja žalost v sreči
nad rojstvom vsaj še ene poezije,
preden me odnesejo od tod.*

*In beračica – pesnica iz groba
pod Južnim križem bom svarila: »Bratje,
rodnemu jeziku čast – naš dolg!«*

Porumeneli listi

*Porumenelih listov se dotikam
slovesno kot otrok podobic svetih.
Kar ljubo je bilo mi v mladih letih,
ponovno v želje nenasitne slikam.*

*Sedanjosti v teh stihih se umikam,
pozabljam breme romarjev prekletih,
nerazsvetljenih bratov v zlu ujetih.
Kot srečna starka za spomini stikam.*

*V svet drugih odleteli so dragulji,
nocoj ni mar mi za nesrečna leta.
Kaj de, če na dlaneh so grenki žulji,*

*v dneh novih spet bom našla moč poleta.
Mladost me je obsipala z dragulji,
v bodočnost bom krenila v njih odeta.*

*Ljubljanska Greta Garbo
(Bojanu Štihu)*

*Še te slišim v školjki
mojega spomina: Slovenski narod,
Naarood! Naaarood!*

*Če bi bilo
moje daljno rojstno
mesto lep obraz,
bi ti bila velika bradavica
na njegovem čelu.*

*Rojena po podobi
groteskne ženskosti
v konveksnem ogledalu,
si kot lepotni madež
slovito podčrtavala
lepoto ljubljanskih deklet.*

*Košata, kosmata, zaripla,
kot goban pritlikava
kraljica prodajalcev novic,
ustoličena na trotoarju
pred glavno pošto – glavna
si, sreča v nesreči,
s svojim čvrstim duhom
strla prenekatero zavist.*

*Ne samo ti, tudi jaz
imam stopala kot G.G.
Le kam so v ožinah
med vojno morijo
tvoja ubrala korak?
Bila si naša!*

Čigava sem jaz?

V dar ljubezni

*Bila sem ljubljena kakor nobena,
v preteklem že in še v tem desetletju,
nedosegljiva nada v pristnem petju,
kot priča tihost času prepuščena,*

*ki vedno znova v stihih prerojena.
Prebiram jo, po zakonskem prekletju
svobodna, z zadoščenjem v mirnem štetju
visokih let nezagrenjena žena.*

*Ljubezen čista, sreča neranljiva,
je venomer cvetoča srčna leha,
na tirnicah duha le dotakljiva.*

*Ljubezen, neprijateljica greha,
je zdravje, kakor sonce darežljiva,
neprecenljiva njena je uteha.*

Po Njegovi podobi

*Zlet iskre v srčnem hrepenenju tkiva
dvojice, ki jo sla krvi prepleta
za uzakonjen cilj tega planeta,
vzplamti, da prekipi neizrekljiva*

*lastnost v postavi Njega – sila živa.
Gejzir Adamovega mikro sveta
se vzpne v drevo življenja iz Očeta
in sprejme Eva ga, položna njiva,*

*drevesnica njegovega imena.
V njej OPERA DIVINA oblikuje
zarodkovo vesolje – obla mrena*

*povsem zalita z vodo. V njej Rast snuje,
po svoje, dete od pet do temena
za dvakrat – ven! A kaj naš svet mu kuje?!*

Dokler je še kaj vesti

*Osnova nèbesa nas zvesto nosi
v leteči legi galaksij brez kraja,
ki jih pogojen zvezdni prah poraja
po razporedu Mojstra, ki ga trosi ...*

*Razmikajo vesoljski se kolosi,
da s starimi svetovi mlad zaraja.
Med njimi naš, bolan, v nov vek prihaja
po eonih na šolanju v Kanosi,*

*ki jo zastal razvoj duha podpira,
v ospredju s hordo, ki si slavo poje
za verskimi simboli, zla štafeta.*

*Politika vštric z njo pa kalkulira:
Vi to (jaz to), mi to – vsakemu svoje
v pesteh planeta Zlatega teleta ...*

Pesnik

*Kot redka školjka z biserom v sredini
med školjkami brez bisera se skriva,
tako poet največkrat skrit prebiva
med tisoči na zemeljski širini.*

*Kaj veš, sodeč po školjkini luskini?
Zunanost njena često nevabljiva
ne zdi se vredna ti pogleda – siva,
a morda biserna je po vsebini.*

*Življenje, mehko ali trdo, krasne
v srce poeta sklada melodije.
Molče, na videz ure dolgočasne,*

*poet presrečen, da je sam, prebije.
Iz misli in občutkov blagoglasne
vrstice zлага ljudstvu v poezije.*

Po trudapolnem delu

*Ko se po trudapolnem delu v znoju
podam še enkrat voljno med gredice,
misleč na dnino zgrbljene ženice,
sem z Bogom, z zemljo in s seboj v pokoju.*

*Le kaj takrat čutila bom, ko v soju
luči poslednje, v vonju voščence,
sprejelo pravi žig bo moje lice,
v neizogibnosti po zadnjem boju*

*mesa, ki se je željam pokorilo,
srca, ki so spoznanja mu vir petja,
saj se z življenjem je prenapojilo*

*v iskanju neomajnega zavetja,
in šibke duše pod gorja gomilo
na predvečer življenjskega poletja.*

Sonet brez haska

V napoto sama sebi sem postala.
Nobena reč na svetu me ne mika.
Žrem se, zaskrbljena, brez zapika.
Najraje bi, da bi me smrt pobrala.

Na srcu kamen mi postaja skala
in vsaka dobra misel me zanika.
Dežela naša z mojega vidika
je kot paralizirana obstala.

Pred mano naših časopisov gora ...
Po njej slovenski Sizifi, kot v sanjah
otrpli v žive sohe ... Jaz kot nora

v obilju vsega lomim se v kotanjah
brezmočnosti, sprašujem brez premora:
Smo leščerbe v preluknjanih lobanjah?
(1987)

JAGODE

Sem duh? Oblika?
V atomskem raz-poredju
prah brez zapika ...

Jagoda

*Ves svet
je moj.
Jaz njegova
sredica.
Vesolje nosim
v sebi, kontinent.
Pred mano,
za mano
v senci s seboj
sem jagoda življenja.
Kdaj, kje,
kaj me bo
pohodilo?*

So še kje otroci?

*Kdo ve, če kdo na drugem bregu
pomirjenja zaljubljen išče v snegu*

*in s črkami srca vanj riše
ter ‚ljubim te‘ v ledene rože piše?*

*Sanjari kje še kdo, še komu dali
navdih za pesem so z neba kristali?*

*Lové še kje odrasli zvezde bele,
poslušajo še pravljice vesele?*

*Žive še kje otroci mladi v nadi,
da svet bo, kot bi ga vsi dobri radi?*

Dober dan

*Kres ljubezni sem,
vsak dan
do smrti
se ljubiva
življenje in jaz.*

*Ljudje pa hodijo –
prenašajo se
iz dneva v dan
kot vreče pepela.*

*Spremlja jih hlad
mrtvašnice v srcu
steklenih oči,*

*a v mojih žari
hrepeneč pozdrav:
vsemu svetu želi
dober dan.*

Ostaja sam.

Blagostanje

*Tam daleč na žametnem gričku
ždi koča pod slamnatim krovom.
Vsem zlobnim vremenskim bogovom
je kos.*

*Nos viha pred njo se ošabni gospodi.
Kot sneg vsepovsod znotraj se beli,
veseli otroci odraščajo v njej.
Brez razkošja življenje ji teče
in zdravje ji peče vsakdanji kruh.*

Odcveteli dež

*Pada pada pada
na okno
potrkava*

*pada pada odštevanje
pada v ritmu srca
življenje pada v struge*

*nebo ne bo neba opralo
ne bo ne bo nebo
izpralo kislega dežja*

*pere pere
pada pada
izliva čas
Zemlja propada
pada pada
upada čas*

*na okno potrkava
nebo ne bo
ne bo cvetočega dežja*

*nebo nebo
ne bo ne bo neba*

*ščurkov bo
pojedina
svetovna*

Sladek plen

*Tiho zlato
zimsko čisto
mlado jutro*

*na jugu
južne hemisfere
iščem pesem
za prijatelja
na severni polobli*

*komaj vidna
v večnost vtkana
neslišna
enkratno zablešči*

*v rahlo pozibavanje
vodnih draguljev
sij sonca slika
mini mavrice
v ta spomin*

*prosojno zelenilo
treh drobcenih pajkov
v vrtničnem grmičju
ena sama pozornost*

*vsak v srcu svojih
krožnic v pajčevini
čaka na svoj plen*

*moj sladko
me zaboli*

Tebi eno

Moje čačke so marsikje po svetu
 enim uteha, drugim up v poletu.
 Tretjim pa nikoli več nobeno.
 Zate v meni naj zapojem eno.
 Bogve, kolik je moj delež let ...
 Naj zdaj, kar je med nama,
 zve ves svet:
 Življenje, Luč, Ljubezen in Elan.

Tijaz-jazti do konca. Noč in dan.
 V koraku si mi, kamorkoli grem.

Ljubezen nesebična daleč pride,
 daleč kaže, ko spomin odide.
 Za nama bo ostal njen topli soj.

Naj rečem več? Mar ni vsak moj las tvoj?
 Mar nisem tvojega zorenja njiva?
 Čim bolj me hočeš, tem bolj sem radoživa.
 Ti neusmiljen, mrzel, brez srca?
 Dah v mojih mislih, v meni imaš kar dva.

Od Eve sem sva si namenjena,
 v moj poslednji izdih priklenjena.
 Z njim bo tvoj dih v meni, z mano preč,
 ostal bo moj pepel. Za nič. Odveč.

Čuj! Borbe s svetom mi še ni preveč.
 Grej se v mojih grudih – čas je dolg.
 Spi, hropot, prav ljub mi je tvoj molk.

Srečo imaš, zares, saj te ne kolnem.
 In jaz – čez šestdeset pri zdravju polnem.

Na drugo stran se obrni, grej se, Smrt!

Preden me odnesejo

odtod moram

Tebe

Izvir vsega

zahvaliti

Nisem seme pijanca

pretepača

tatu

lenuha

skopuha

oderuha

zapravljivca

nisem nebodigatreba

sad gnilega zdravja

v breme domovini

tujini

sinu

snahi

mati me ni spustila v stranišče

vrgla v smeti

zažgala

pustila na cesti

prodala

ni me v sili obljubila nobenemu oltarju

ponudila okupatorju

nagnala na ulico

v človeški zverinjak

ni se me sramovala

(ni vedela za moje grehe)

ni se me bala

*Ti podpisan na vseh straneh neba
 v vsakem človeku bilki in živali
 v koncertih vetra morij rek in groma
 v premikih Zemlje ognja in prsti
 v slikah na tekoči vodi
 v potovanju zvezd in senc*

*Si me spremljal skozi temne ozke rove
 privedel na svetle življenjske poti
 utrdil za današnjo dobo
 obdaroval s potomci
 prijatelji
 poezijo*

*mi daješ doživljati Tvojo skrivnostnost
 pravičnost
 odpustljivost
 usmiljenost
 potrpežljivost*

*mi dovoliš svobodno odločati
 živeti še in še
 biti v breme Tvoji ljubezni
 plavati srečno skozi trpljenje
 na trnku Tvoje privlačnosti.*

Razodetje

*Po niti mojega življenja teče
v onostranstvo
tudi moj nemirni duh
že pol stoletja.
Vprašanje eno le me vse bolj peče:
Kaj poslanstvo moje je?
Saj vendar vem, da sem slovenska duša,
kri z besedo,
pa sem kakor kamen gluha
in ptič brez petja.
Brezciljno bitje sem in živa suša
s polno skledo,
ničemuren potepuh,
nič brez zavzetja.
Kot gad sem skoraj že se prelevila
v jaro žetev,
v jezik tuj in grd napuh
na dnu početja.
Domovina mi je zapustila sveto setev:
zahteva, da sem prepeluh –
nosilec cvetja.*

ZAGLEDANOST
V JASNINO

V sinjem oboku
krog Zemljinih bokov Duh
v mavričnem loku.

Razpetje

*Zagledana v jasnino
ganljive bližine
Južnega križa*

*v eterični prožnosti
avstralskega neba,
preklinjam daljave*

*med lepoto
dveh dežel,
ki ju ljubim.*

Moja lepa žalost

*Iz kraja v kraj, od zvezde do zvezde
v pesmi trosim svojo lepo žalost
za mojim svetlobnim Pastirjem,
ker ni oči, ki bi se mogle
z mojimi na smrt zazreti
v viste poezije.*

*Le kaj bi moje misli
brez zvezdnatih pašnikov
nad mojim prgiščem tujine,
ki mi je dala vse, le druga ne,
ki neslišno bi z menoj ponočeval
prisluškovaje Duhu do prisvita zore.*

Njegov dotik

*Preplavil me je
spev oceana
in odvaloval
k drugim ustnam
Zemlje.*

*Ne sprašujte me,
kaj sem.
Obala ljubezni
molči.*

*Moje noči so tisočletja
dozorela v dopolnjeno
večnost želje.*

*Utihnite, ptice!
Vode, ustavite se!
Sprostite se, živali,
nocoj so dobri celo ljudje.*

*Utrinajte se, zvezde!
Nocoj sem vrtnica. Odprta.
Zardevaj, luna,
nocoj sem polnejša od tebe!*

*Tiho, tiho,
tiho, vse stvari –*

*dotika se me
Pravir
luči.*

ŠUMENJE V ŠKOLJKI

Kopno in morje
dva - eno telo, nébes
njuno preddvorje.

Sozvenenje

*Zemlja kot da se je zapodila
v hitrejši let iz furjaste noči –
tako luna hiti na drugo stran neba.*

*In jaz? Kot da me res že čas priganja,
skozi odhajanje premagane noči brzim
v prizore razviharjenega oceana.*

*Vso noč penast se je v sebi valjal,
s klečevja zaletavajoč se, besnó
naskakoval tisočobrazno, navpično
mrkost čeri z izrazi lakotnih mrtvakov
in me pod oknom bučno vabil: pridi, sama
pridi vame, da zajameš pesem najino ...*

*In zdaj sem tu, z rjoventjem morja, na vrhu
gluhih eonov, zloženih v preskušán kamen.*

*Ocean ... pod lastnimi udarci večno
ujet med Scilo in Karibdo vase pada –
kot kri v borbi med strastjo in duhom.*

*Kadar upehan, kot star morski lev,
na to stran planeta se v zaliv polega,
jaz, sproščena kot na soncu mačka,
se raznežim vanj objetega z Zemljo.*

Pred odprtim oceanom

*Prisotnost Neizgovorljivega
v nedotakljivosti večnosti
začrtana med zdaj in jutri*

*me zaboli kot moja lepa žalost
– v molk, ne v smrt –
zazidana med moji lastni polovici*

*Osamljenost Boga
me stisne v grlu,
da v praznino sežem
po roki, ki je ni.*

*Z nebesja, v odsevih svetlobe
v tišini oceana se zrcali
težnja po popolnosti
življenja v dvoje.*

Če bi bil on morje

*Če bi bil on morje,
bi jaz bila peščeno dragotinje,
da bi mi hladil zazrtost žgočo,
me božal in odvezal,
vame nežno in viharo
upodabljal svoje vzorce.*

*Vse moje vanj usmerjene poti
valovale bi v njegovih melodijah,
če bi on bil morje –
jaz njegov zaliv.*

*V korale mavričaste se razsula bi
v njegovo dno,
če jaz bila bi sol njegova,*

*če bi,
ki ga zame ni,
bil moje morje.*

Moja majhnost

*V nedoglednost neba in morja
pasem votle vzgibe
zatajevanega telesa
po volji lastnega duha
v strahu za čistost ljubezni.*

*Ocean in zemlja –
kot mož in žena
v izpopolnjevanju
drug drugega.*

*V nedognanem jedru duše
iščoč jasno obliko misli
v kaosu lastne vsebine,*

*oko, grlo, uho in jezik
nalik pračloveku
hlepe mi po izrazu,
ki mu ni besed
v nemoči pred mogočnostjo
in vdanostjo morja.*

*»O, Bog!«
se izvije
iz vrelca mojih iker ...*

V zibeli rojstev

*odprto morje – prediren pogled
oko v oko
nebes v nebes
spodaj kakor zgoraj
bleščeča ponjava Njegovih globin
v ritmu Sirene za Plugom
v naročju oceana
me zazibava v samopozabo
breme s srca kot mimozin pelod mi prši
v svetost Neizrekljivega
amfora življenja
razi
v oblikah Duha*

Na pladnju svetlobe

*Na pladnju Svetlobe
iz pramonštrance,
lega v legi – dlan na Dlani,
z mojo lepo žalostjo
v kroženju skozi vesolje,*

*se polagam
v Odsev Ranjenosti,
nikoli dorečene
v zarisih eonskih globin
in v skladih na ozarah človeških početij,*

*da bi me skoval
v zajemalko luči,
da bi me zgnetel
v kruh besede,
da bi me zmlel
v drobec soli*

za šivankino uho.

Pesem v školjki

*Koliko zrn soli,
koliko uklenjenih misli,
koliko zaklenjenih besed,
koliko utopljenih pesmi,
koliko mrtvorojenih obljub,
koliko brezsmiselnih sanj
in zatrtih srčnih želja
v sledi štirih stopal
od tod do večnosti narazen
kakor perutnici ptice v letu ...*

*Samo gola resnica.
Nobene bose trditve
na peščeni blazini.
Niti ganjenost se ne zgane.*

*Le alge, črne, črne alge
se trgajo iz slanega objema –
kot strela izgorevajo
v venec brez pomena
na pepelu domišljije.*

*To morje, morje
pa se drobi od udarcev ob čeri
in svojo lastno peno golta.*

*Kozmos govori: Jaz nisem ti,
a ti si jaz iz mojih snovi!*

*Za slovo od prividov
pod sončnimi prsti si vzamem
školjko. V njej poslušam svojo kri.*

*Nekoč jo bom razpolovila –
jo boš slišal tudi ti?*

PIKRE IKRE
(*Sydney, 1991*)

Obzidan glas sem.
Sama, kot zrno v školjki,
Ljubezen pasem.

1

*MOJA LEPA ŽALOST, strnjena
odmevnost sončnega prahu
pod znaki na posmrtnih poljih
padlega šumenja v belem molku,
na perutih dneva in noči
v letu skozi neodmeven sinj,
na milost in nemilost časa,
rojstva sebi v tebi čaka.*

2

*STARI URI v mestnem stolpu so vrnili zvon.
Z dvanajstim udarcem mi razpolovi srce –
ne morem se odreči dragocenosti v spominih
na preprostost in iskrenost v bridki sreči
do zadnje solze objokani med košnjo sanj
v nenehnem vonju nekega medenega poldneva.
Bij, ura stara, teci, moji sreči je odbilo.
Drugim kaži čas ljubezenskih sestankov ...*

3

*Z AVSTRALSKEGA KRAJCA narobe sveta
praogenj na poti v noto mojega Memmona
po Tihem oceanu z večne steze trosi
capriccio v mavričasti ritem valčkov
pred Opero odeto v Utzonova jadra
na ploščadi. V morju žalosti mi
v grlu zavozlano občudovanje tone
v razprostranjenost Zemljinih ran.*

4

*NEBO, MOJ BOGKOV KOT, v njem ognjen golob,
 čudežno vpet v oboke sinje
 nad južno polovico svoje golobice,
 goreče zlatí slikovitost pristanišča
 in božje lepi dan, cefran z lahkotnimi
 kriki galebov, sitih sendvičev in čipsa
 na račun turistov in kroničnih tesel
 s cunjastimi gesli za pranje možgan ...*

5

*NA SKALAH V SRCU starega Sydneya
 na pogon uvoženih talentov in
 križev s kapitalom skoz vrtljiva vrata,
 sončni viski ,on the rocks‘ rožlja
 o bičanju po črni žalosti v verigah
 razčlovečenja pod Kozorogom
 in o vztrajno kratkotrajni sreči
 v zadnji sen ožetih ...*

6

*PIKRE IKRE moje ribje želje
 v razblinjeni svinčenosti krvi,
 ob prisluhu pred nebotično stekleno sireno
 med zlatokopi v gorah iz betona,
 navzgor po njenih odsevih neba
 polagam z meni lastno srečo
 v Chagallove Tri sveče –
 pogled navzdol me hipoma izbriše.*

PESMI V VAZI

V nihanju sveta
luč - tema, - luč - tema, luč -
tema ugnanih.

1

Noč se že umika jutru, mlad dan je še dolg.
 Skoz naselja tuli policijski avto. Naj,
 sirene so razvitega sveta tuljenje.
 Muhe afriške so, ki mi spati ne puste,
 švrk, pljuvajo v srhljiva zrkla, polna glada,
 obletavajo smrklje smrtno lačnih otrok.
 V vest, v oči me pika njihov TV SOS ...
 Sita sem njih muk do izgube apetita
 z Murijem na dieti v pasjem paradizu.
 Mondo cane! Niti ne kane mi na pamet,
 da bi dala na stran za njih vsaj dolar na dan?
 Saj gre po razsvetljenem svetu ljudski glas, da
 se ljudje tretjega sveta plode kot muhe ...
 (2001)

2

Vse gre narobe: domovi v prahu na škafe,
 mladež pijana od izbire drog na škafe,
 nezaželeni otroci v splavih na škafe,
 versko-razredne kape in rinke na škafe.
 V nerazvitih deželah smrtnih klic na škafe,
 v sledih morilskih polj živ eksploziv na škafe.
 Po meri let lačnih otrok sklečke na škafe,
 od nas vsaka za dolar v nabirkah na škafe,
 na cilju zanj pet, vmes mrličkov na škafe.
 V medzvezdnih strukturah dolg z nulami na škafe,
 plača ga z davki občan z računi na škafe,
 v humanizmu razvitih s kaprici na škafe
 in ravnodušnih – z ušesi kot škaf na škafe ...

3

Letos me življenje ljubi bolj kot kdaj poprej.
 Preveč me je za mene samo – prekipevam.
 Tega planeta zvezdni prah brez interneta
 sem svojim daljnoblížnjim zvezda repatica –
 s spodnje plati oble jim sijem v teh vrsticah.
 Ljubezen, mojega življenja lepa žalost,
 kako sladko boliš, ko se mi ti sproščuješ,
 nič na svetu mi ni tuje – tu in tam doma.
 Ta napeljava, ta duhovna povezava
 z mojimi osmimi križi prek štirih celin.
 Le v Afriki – nad njo solzim – mi nihče ni dan.
 Ta živi pelod, svetloba brez dni in noči
 v teh indijanskih poletjih – jaz pa hladna kri.
 (2001)

4

V mojih panoramah neločljiv drevesni par:
 Ljubljana divji kostanj – Grafton džakaranda,
 nezdružljiva meridiana vštric v zenitu
 moje zlate dobe brez posluha za tik-tak,
 ko na tej stezi istočasno v njuni senci,
 sem vsa v čarovitost njunih krošenj vpletena ...
 Jug s severom se povezuje v mizansceno
 nebesja – lunin muhast trik pod njim se pelje –
 pande ljubek lik! Gledava se ... Zaboli me
 plexus solarís: v spominu na kostanjev list,
 na neizpolnjivo domišljijo vročih let,
 na iluzije, ki bremenijo naš planet
 ko pod cvetočo džakarando fantaziram ...
 (2001)

5

Skoz mlečnato svetlobo cestne osvetljave
 v deževnati večer črnenje listja pada.
 Vlaga sili v pleskarijo, slike in kosti,
 v trpežne lončnice se krade mirovanje.
 Školjke s prodniki, moj zaklad v leseni skledi,
 mi prispodabljajo poletje, ki me živi.
 V knjižne police stesana padla drevesa
 ponujajo gretje v prelistavanju življenj.
 Žarovitost sončnic, nagnjena čez vlažen rob
 mre med poljubi z ognjem v pelodu na mizi ...
 Negibnost, vžgana med glino, sobni mir veliča.
 Čas v vazi, kapljica za kapljico, spreminja
 smrt cvetlic – s hvaležno vodo v sok za vrt zori.

6

O, voda, životvorna sila Zemljekroga
 in drobnih stvarčic vodica, krasota rose,
 moj prah boš ti v spreminjevanje zazibala.
 V jutranjem ritualu pred pristopom k dnevu,
 ko mi, s slapovi protobiserov božaje
 po zdaj že krotkejšem oklepu žejne duše,
 molitveni navdih v konice prstov dvigneš
 visoko v prš sprostilne milosti, ga prosim
 za pet pravic, odvzetih našemu planetu.
 Dolgujemo si jih za lastno osmislitev:
 za tvoje grude, flore, favne, zraka zdravje
 ter za levico in desnico v sklopu mira,
 ki v vrhu srednjo pot za blagor ljudstva kaže.

7

Neznane lončarja vražji duh se šali
 z radostjo pod kupolo mojega življenja,
 kjer me vštric z muzo napeljuje k igri, da ne
 zbežim pred vojnim zlom k povesticam o raju ...
 Z ustja vaze brez bukeja me zasleduje
 kot pol poljuba v prelomljeni obljudi sanj,
 ko iz črnine v njenem suhem grlu pred me
 Lačnost, ki golta terakoto živo, plane ...
 Velik nič – ljubezen revna kot cerkvena miš
 in upanje na mir z usmiljenjem za Bosno –
 z labodjim kljunom moje drobne, črne vaze,
 solze potentatov Narodov Zdesetkanih
 toči v frakeljček za Novo dobo starih nad ...

8

Krone sončnic na filmu mojega spomina,
 kot dlani človeštva, proti nebu razprte
 v utešenosti gorečnega hrepenenja
 po odrešitvi iz nasilnih žaloiger,
 mi igrajo na srce, da še bolj zaživi,
 da bi, hvaležno, še bolj odpiralo oči
 s spodbujanjem k Ljubezni, ki že nevarno spi ...
 In sončnica na njivi? O, njena pokončnost
 v zvestobi bogu flore ... dokler ne obleži
 pod bremenom semen v kroni. Ne vedoč za se
 usahne. In človek? Elitist, v Novem svetu
 krog vesoljske postaje, bo pokosil gmajno,
 gmajnar bo pokosil travo in Jaz bo žrl jaz ...

9

*To minevanje noči ... to izžarevanje –
 zgodi se, da celo med spanjem sejem-žanjem
 moči ljubezni, ki odeva misel v pesem,
 ki dušo upodablja mi v posmrtno senco
 v spomin na milostno poslavljanje telesa
 ob čudovite darežljivosti narave.
 Odšla je jeza, ki pogled v temo pogreza,
 kri je tišja, duha spirala vedno višja ...
 S pesmijo pa poti sem od tod ... Kjerkoli,
 melje me kot iz posode jaza pelje se ...
 Še vaza stihov v meni prazni se in polni ...
 Magija pesmi! Daje se mi, ko me jemlje
 rodu domače pesmi, za posmrtnost mojo ...*

10

*Rahlo, rahlo ... dih-izdih ... duh mi vdihava stih ...
 Izza svetlobe zastrtih zrkel se niza
 krhkost navdiha ... v verzne krlje dogoreva ...
 Ne vem – nekaj me hoče vase-zase? Sva dve?
 Trije, štiri? Misel, beseda, spomin in jaz
 na vrtiljaku čudno čutne domišljije?
 Le kakšno čarodejno bitje tej sužnji sli
 v uteho skrbi za svet, ki snet goji v očeh,
 tke to krutost blagodejno? Muza!?! Beži no,
 tvoja muza, stihov pastirica, je tvoj jaz –
 srce za otopele razmetuješ ... Beži
 z gluhe Adamovine v izseljenstvo duha!
 Duše, tam nebesnim potepuhom pojejo ...*

11

Tare, hudo me tare zastonjskost ljubezni.
 Strah me je za preživetje plemenitih duš
 v času, ki nobeno dobro, žal, mu ni več kos.
 Zlo proti zlu – zlo za zlo – naravne smrti smrt.
 V duhu, grezilu mojih iskanj, se pogrezam
 v brezprostorje brezglasja, brezzvezdja, brezčasia,
 v brezbarvnost neotipljive brezsmrtnosti.
 Ni točke, kroga, črte ni. Ni niti Boga!?
 Se praznost sama cepi v miriade praznot?
 Si slednje same napeljujejo orbite
 rasti – Zemlja po naši krivdi ne snet ne cvet –
 za varen prostorski razvoj galaktičnih niš
 Skrivnosti, ki Agni jih gnete za svoj lučaj ...

12

O, kako mi zna življenje segati v srce!
 Morda zato, ker znam zajemati iz njega?
 Neznanska sreča z mano! Še in še moj čas je
 kot deviško polje, polno zlahtnih rož za mé.
 Jesen za mano? Zima pred menoj? Med njima
 dve desetletji indijanskega poletja
 in več v sedmi dobi moje zemeljske poti:
 čmrlj v ušesu, metulj v peresu in moj Muri
 med čudeži v ponujanju moji naravi.
 Biti bitje z milostjo besede in oči,
 ljubiti, brez grenkobe moči pelin piti –
 živeti z bolečino, v upanju umreti ...
 Kako, Sopotnik, mi znaš ohranjati duha!
 (2001)

13

*Pogleglo se mi je poletje indijansko,
 ves mi z njim odšel je mik posvetnega blaga,
 še Slovencev trenje več ne tlači mi duha.
 V moj zlati čas Svetloba mi odpira vrata,
 nihala v meni so obstala, naravnost grem,
 pokončno, milost v mislih spremlja me v neznano
 jutrišnjega dne, v lučeh pritlehnega sveta.
 Padci so za mano, le eden me še čaka –
 sred vsakega koraka jaz nanj pripravljena
 pospravljam si življenje, v Onstran naravnana,
 ko z vdanim srcem čakam na labodjo pesem ...
 Vem, da kamor čas me vabi, ne pojdem sama –
 Ljubezen, moja lepa žalost, me objema ...*

14

*Blesk noči v črnino blata riše mrk sprevod
 psov z ljudmi. V njem Muri in jaz. Pomikamo se
 skoz popoln molk kdovekam. Hipoma sem sama
 v živobarvnih sanjah. Ocean ... v dalji hribi.
 Neutrudna misel kot blisk me dvigne iz sna
 v spoznanje, da moj mili kuža me zapušča –
 že slutnja mi je šepetala za to lutnjo ...
 Vse Zemljino je živo spremenljivo ilo.
 O božiču stran zagnan, na moj pot, mladiček ...
 Moj kužek, bistroglavi varuh najinega
 doma, je po enajstih letih v dveh dneh minil.
 Sin mi ga je pod noč položil v senčen grobek
 pod džakarando, južnih krajev krasotico.
 (2. 2. 2002)*

BESEDA O PAVLI GRUDEN

Pavla Gruden (roj. 1921 v Ljubljani) je povsem svojevrstna in v mnogočem izjemna osebnost slovenskega zdomstva v Avstraliji, kjer živi že več kot pol stoletja in kjer je spiritus agens slovenskega kulturnega, še posebej literarnega delovanja. Desetletja se je razdajala za različna literarna glasila, med katerimi skoraj dvajset let njenega sodelovanja pri slovenskem tisku v Avstraliji zavzema tromesečnik *Svobodni razgovori*, revija, ki je izhajala v angleščini in slovenščini; to je bil prvi kulturni most med Avstralijo in Slovenijo. *Svobodne razgovore*, ki so bili njena zamisel, je soustanovila s kulturnim delavcem in kronistom Lojzeto Košorokom, s pesniki Jožetom Žoharjem, Bertom Pribcem, pokojnim Petrom Košakom, pesnico Danijelo Hliš, avtorico Ivanko Škof in s pokojnim Jožetom Čuješem, »očetom slovenstva« v Avstraliji. V *Svobodnih razgovorih* so se združevali predvsem avstralski literarni pisci slovenskega rodu. Soustanovila je SALUK, Slovensko-avstralski literarno-umetniški krožek, ki je leta dolgo združeval domala vse, kar je na petem kontinentu mislilo in pisalo slovensko – tega pa sploh ni bilo malo. Sama je s temperamentnim ogovarjanjem spremljala dogajanja v domovini in po svetu ter se izoblikovala v zanimivo fiziognomijo zagrizene slovenske svetovljanke. Njen dom v obrobnem sydneyskem Ingleburnu je bil in ostaja kljub njenim osemdesetim letom žarišče slovenske energije; pri njej se oglašajo vsi zanimivejši slovenski

obiskovalci iz matične domovine in enako avstralsko-slovenski »kulturniki«. Pred leti je zapisala svoje slikovite in nenavadne spomine na prva leta bivanja v Avstraliji; še zanimiveje jih zna pripovedovati. Toda njena prvinska literarna preokupacija so vseeno verzi oziroma lirika. Občasno jo je objavljala tudi v osrednjeslovenski revialistiki (*Sodobnost, Rodna gruda, Dialogi*).

Zbirka *Ljubezen pod džakarando* jo kaže v obširnem razponu bolj ali manj burnih čustvovanj: od tenkočutne, melanholično uglašene domotožnosti do zanosnega evociranja svetovnih, predvsem »zelenih« vprašanj; od neodjenljivega patriotizma do občutljive ljubezenske ženstvenosti. Dodati je treba, da je ena redkih zdomskih avtoric (avtorjev), ki je skrajno pozorna do forme in ki se ne zadovolji hitro z mašili, kadar se ji na pot postavijo slogovni problemi. Morda se zdi ta poudarek odveč, toda okornega besednega in slovničnega rokohitrstva je prav pri zdomskih verzifikatorjih ničkolkoli: malo zaradi preslabotnega znanja jezika, malo pa po tistem znanem, da je »važna vsebina in ne oblika«. Skratka, gre za pesnico, ki je vredna vse pozornosti: ne samo obligatorne, kakršno naj bi v matični domovini kazali do svojih »hčera in sinov«, raztresenih po svetu, temveč tudi tiste, ki ji je mar kvaliteta oziroma ustvarjalno stanje naše lirike v celoti. Ko ji je Slovenska izseljenska matica 1994 založila in natisnila zbirko

poezije »haiku« *Snubljenje duha*, je Boris A. Novak v spremni besedi zatrdil, da so njeni verzi med »najlepšimi dosežki haiku poezije v slovenskem jeziku« in da njene trivrstičnice predstavljajo »haiku treh svetov – forma je japonska, duh evropski, življenjska izkušnja pa avstralska« – kompliment, ki ga znani slovenski pesnik in literarni teoretik ne bi zapisal tjavendan. – Bilo bi seveda pretirano, če bi trdili, da so njene pesmi vse povprek literarni vrhunec, se pa zlasti v trenutkih najintenzivnejšega navdiha znajo povzdigniti v prepričljivost, kakršna ni prav pogostna; ob tem pa v sklad slovenske literature prispevajo povsem svojevrstno noto – pogojno bi ji lahko z nekakšnim dopolnjevanjem Novakovih besed rekli pacifiško svetovljanska, vendar s prepričljivo trdnim slovenskim jedrom.

Matjaž Kmecl

Pavla Gruden
Ljubezen pod džakarando

Glavni urednik *Ivan Bizjak*
Uredil *Jože Prešeren*
Spremna beseda *Matjaž Kmecl*
Oblikovanje in prelom *Nataša Šiško*
Založila samostojna in neodvisna založba
Prešernova družba d. d.
www.prdr.com
Direktor *Matjaž Bizjak*
Natisnila *Delo Tiskarna d. d.*

Ljubljana 2002

Izid knjige je finančno podprlo
Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6(94)-1

GRUDEN, Pavla
Ljubezen pod džakarando / Pavla Gruden ;
[spremna beseda Matjaž Kmecl]. - Ljubljana :
Prešernova družba, 2002

ISBN 961-6261-93-2

120212736

(1985, 1988), ki jih je ob sodelovanju SIM izdal SALUK.

V domovini je objavljala v izseljenski reviji *Rodna gruda* in *Slovenskem izseljenskem kalendarju*, v glasilu SSK, izbor iz njenega opusa pa sta objavili književni reviji *Dialogi* in *Sodobnost*. Najdemo jih v *Le livre slovène* (1985), v reviji *Srce in oko* (1989), po razsulu Jugoslavije pa tudi v revijah *Kultura* (1997), *Apokalipsa* (1998, 2002), v slovenskem tisku na Primorskem in v *Glasu Slovenije*, ki ga izdaja Slovenian Media House v Sydneyu za Slovence po svetu in doma. Viden je bil tudi njen delež v antologiji sodobne avstralske slovenske poezije *Lipa šumi med evkalipti* (1990).

Njena prva samostojna pesniška zbirka je *Snubljenje duha* (1994), izbor njenih haikujev, ki jih je književni kritik in pesnik Boris A. Novak ocenil kot »enega izmed najlepših dosežkov haiku poezije v slovenskem jeziku«.

Nov izbor pesmi Pavle Gruden *Ljubezen pod džakarando* predstavlja pesničino življenjsko in pesniško popotovanje na daljno celino, kjer je morala premagovati številne probleme tujstva in osebnih stisk, pozneje pa je postala kot pesnica tudi kritična opazovalka sveta, socialnih pretresov in krivic, ki se dogajajo v deželah 'tretjega sveta'. Vse to njeno osebno doživljanje, prizadetost odseva tudi iz lirike Pavle Gruden. Z leti si je oblikovala svoj pogled na odnose z najbližjimi, z okolico in tudi z domovino, ki ji je kljub bivanju v tujini ostala ves čas zvesta.

9789616261937